

Ministry of
Education and Science
Republic of Latvia

Latvijas Atvērtās zinātnes stratēģija 2021-2027

Paveiktais un aktuālais

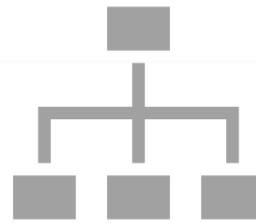
Atvērtās zinātnes pamatā ir pētniecībā iegūtu zināšanu, pētniecības metožu, datu un rezultātu publiska **pieejamība**, tādējādi veicinot uz sadarbību vērstu zinātnisko darbību.

- Zinātnes kvalitāte un integritāte
- Pētījumu un datu pieejamība, atkārtota lietojamība
- Datu pārvaldības prasmes un digitalizācija
- Starptautiskās sadarbības, vienotu standartu veicināšana
- Zināšanu pārnese un komercializācija
- Zināšanās balstīta rīcībpolitika
- Sabiedrības iesaiste & izpratne par pētniecību
- Pētniecības monitoringa pilnveidošana

DataverseLv

Atvērtā piekļuve zinātniskām publikācijām

- Atvērtās piekļuves publicēšanās
- Autortiesības un licenses
- Datu repozitoriji (Dataverse LV)

FAIR pētniecības dati

- Datu pārvaldības plāni un metadati
- Vienotais pakalpojumu centrs (VPC)
- Datu kuratoru tīkls
- Augsta līmeņa prasmju kompetenču centri

Sabiedriskā zinātne

- Atbalsts pētniecības datu infrastruktūrām (Digitālās humanitārās zinātnes u.c.)
- Atbalsts zinātnes komunikācijai (*researchLatvia* platforma u.c.)
- ECSA 10 sabiedriskās zinātnes principi

<https://www.izm.gov.lv/lv/atverta-zinatne>
<https://www.izm.gov.lv/en/open-science>

Atvērta piekļuve visām publiski finansētām zinātniskām **publikācijām** bez embargo (aiztures) perioda (no 2023. g.)

- Publicējoties **tradicionālā** žurnālā, hibrīdrežīmā
- Publicējoties **atvērtās piekļuves** žurnālā
- Publicējot raksta pirmpublicācijas versiju **institucionālā repozitorijā**

**Autortiesības
jāsaglabā
pietiekami, lai
atbilstu atvērtās
piekļuves
nosacījumiem**

Creative Commons (CC)
licenses Latvijas Atvērtās
zinātnes stratēģijā 2021-2027:

- **CC BY** (CC Attribution License) – ļauj jebkuram kopēt, izplatīt, remiksēt, translēt un adaptēt darbu, ja uz oriģināldarbu un avotu ir sniegta korekta atsauce
- Variācijas (CC BY-SA, CC BY-ND u.c., kas pieļauj atkārtotu lietošanu ar nosacījumiem)

CC0 (CC Zero)

Atsacīšanās no
tiesībām; darbs ir
public domain

Atrodami (*findable*) – Pilnvērtīgi metadati, indeksācija meklējamā resursā (repozitorijā), pastāvīgi identifikatori (PID)

Pieejami (*accessible*) – Mehānisms datu pieejamībai, izmantojot autorizāciju vai specifisku protokolu datu piekļuvei

Savietojami (*interoperable*) – Plaši izmantoti formāti un reprezentācijas standarti, skaidras atsauces, kas veido saites starp datiem

Atkārtoti lietojami (*reusable*) – Bagātīgi metadati, dokumentācija un informācija par atkārtotas izmantošanas nosacījumiem

Datu pārvaldības plāni (DMPs)

- **Valsts finansētās pētījumu programmās – obligāti sākot ar 2023. g.**
- **Argos platforma; veidlapu līdzsvars starp vienkāršību un mašīnlasāmību**

Kādus **datus** pētījumā radīs, pārvaldīs vai ievāks?

Kādas **metodes** un standarti tiks pielietoti?

Kā dati tiks **izplatīti** un publiskoti?

Kā dati tiks **uzglabāti** projekta laikā?

Kā dati tiks **saglabāti** pēc projekta noslēguma?

Nodibināts 2022. g. martā

Mērķi:

- Mazināt pakalpojumu sniedzēju sadrumstalotību
- Koncentrēt tehnisko ekspertīzi vienuviet
- Panākt apjomradītu ietaupījumu (*economy of scale*)

DataverseLV pētniecības datu repozitoriju tīkla izveide

Datu kuratori, augsta līmeņa prasmu kompetenču centri

Dalība starptautiskās organizācijās un tīklos (EOSC)

➤ **Datu kuratoru tīkla vīzija:**

- *~20 datu kuratoru starp institūcijām, ar tematisku ekspertīzi un postdoktoranta līmeņa atalgojumu*

➤ **Izaicinājumi:**

- Institucionālā dažādība – atšķirīgs izmērs, specializācija, esošie pakalpojumi
- Cilvēkkapitāls – kas kļūs par datu kuratoriem?
- Prasmes – tematiskās ekspertīzes attīstīšana, ilgtermiņa prasmju uzturēšana

➤ **Izdevības:**

- Apzināt institūciju vajadzības, noteikt minimālās prasības
- Pievienoties datu pārvaldības prasmju tīkliem (ELIXIR, DARIAH, u.c.)

Ministry of
Education and Science
Republic of Latvia

Paldies!

Edvards Francis Kuks
Soc. un hum. zinātņu nozaru eksperts
EdvardsFrancis.Kuks@izm.gov.lv